

Lilian LUCHIN,

lector superior al Catedrei „Procedură penală
și criminalistică” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

ROLUL ȘI VALOAREA SPECIALISTULUI LA CERCETAREA ACCIDENTELOR RUTIERE

Summary

The major role of professionals in the criminal actions perpetrated at road accident research is undoubtedly.

Având în vedere o creștere a parcului de autovehicule raportată la o dezvoltare anevoioasă a infrastructurii rutiere, se constată că pe drumurile naționale din Republica Moldova se înregistrează un număr destul de impunător de accidente rutiere cu consecințe grave. Această situație ne demonstrează și statistica prezentată de Direcția poliției rutiere: pe parcursul anului 2011 pe teritoriul republicii au fost înregistrate 2825 accidente rutiere, în urma cărora au decedat 433 persoane, iar altele 3543 au fost traumatizate. În comparație cu aceeași perioadă a anului precedent (2010), numărul total al accidentelor rutiere s-a redus cu 3,6%, al persoanelor decedate s-a micșorat cu 4,2%, iar al persoanelor traumatizate a scăzut cu 5,4% [1].

Pentru a preîntâmpina o escaladare necontrolată a acestui fenomen, s-au inițiat o serie de măsuri și inițiative menite să diminueze efectul negativ al creșterii numărului de victime pe rețeaua de drumuri naționale din Moldova.

În acest context au fost sau sunt în curs de a fi implementate o serie de inițiative și proiecte de siguranță a circulației care au rolul de a diminua numărul de evenimente rutiere soldate cu victime și în același timp să constituie un model viabil pentru viitor, în politica de dezvoltare a infrastructurii drumurilor publice.

Pe parcursul fiecărui an, în scopul sporirii eficienței activității de profilaxie a încălcărilor Regulamentului circulației rutiere – cauze frecvente ale accidentelor – ridicării nivelului de disciplină a participanților la trafic, se organizează desfășurarea la scară republicană a operațiunilor speciale ca: „Semaforul”, „Pieton”, „Pasaj feroviar”, „Motociclistul”, „Atenție, copiii!”, „Alcool-Drog”, „Autobuz”, „Obiect ilicit”, „Viteza”, „Girofarul”, „Bahus”, asigurarea securității circulației rutiere în timpul transportării încărcăturilor periculoase pe teritoriul Republicii Moldova, precum și trei acțiuni preventiv-profilactice sub egida Rețelei Europene a Poliției Rutiere „TISPOL SEATBELT – Centura de siguranță”, „TISPOL - TRUCK” și „TISPOL SPEED-Viteza”.

În același timp, întru asigurarea respectării necondiționate a exigențelor Regulamentului circulației rutiere de către deținătorii și conducătorii mijloacelor de transport cu tracțiune animală, pe întreg teritoriul țării a fost realizat un complex de măsuri preventiv-profilactice, având drept scop prevenirea și reducerea gravității consecințelor accidentelor rutiere cu implicarea acestei categorii de participanți la trafic.

În scopul sensibilizării participanților la trafic asupra respectării necondiționate a exigențelor Regulamentului circulației rutiere, precum și în vederea consolidării parteneriatului între poliție și societatea civilă a fost organizată și desfășura-

tă acțiunea de prevenție „O ZI FĂRĂ CONTRAVENȚII ÎN TRAFICUL RUTIER” și „O SĂPTĂMÂNĂ FĂRĂ CONTRAVENȚII ÎN TRAFICUL RUTIER”. [2]

Un rol important în prevenirea și cercetarea accidentelor rutiere le revin specialiștilor. Referindu-ne la participarea specialistului, putem accentua că succesul în descoperirea, cercetarea și preîntâmpinarea accidentelor rutiere este imposibil fără implicarea largă a cunoștințelor speciale. Deseori ne ciocnim de faptul că la cercetarea accidentelor rutiere nu sunt implicați specialiștii de resort, ca specialiști criminaliști, autotehnici etc. În practica de toate zilele specialiștii criminaliști și alți specialiști continuă să fie considerați ca membri opționali. Din păcate, în practică se mai întâmplă și situații când conducerea activității specialiștilor este ineficientă din partea conducătorului echipei de cercetare, implicând niște situații ce sunt în contradicție cu metodologia modernă de cercetare.

Rolul major al specialiștilor în cadrul acțiunilor de urmărire penală înfăptuite cu ocazia cercetării accidentelor rutiere este ajutorul în colectarea datelor, care pot fi utile pentru dispunerea expertizelor autotehnice, traseologice, medico-legale și altor expertize. În afară de aceasta, specialiștii ajută organul de urmărire penală la colectarea și altor informații semnificative care prezintă interes criminalistic, fiind utilă și importantă la cercetarea și descoperirea accidentelor rutiere.

În sarcina specialistului criminalist este nu numai relevarea diferitor categorii de urme dar și reconstruirea evenimentului produs, înaintarea versiunilor, ceea ce va ușura depistarea noilor urme. Versiunile criminalistice la rândul lor joacă un rol deosebit și oferă o asistență substanțială în percepția corectă a situației, circumstanțelor locului faptei, a urmelor de pe mijloacele de transport. Cercetând mijloacele de transport, specialistul trebuie să tindă spre a face o legătură între urmele și deteriorările create pe mijlocul de transport, alcătuind în baza celor văzute o imaginație despre cele întâmplate, recostituind mecanismul și consecutivitatea formării lor.

Este evident faptul că cercetarea stării tehnice a autovehiculului o va face mai efectiv și mai eficace specialistul autotehnic. În plus, implicarea specialistului va exclude cu siguranță deteriorarea mecanismelor în procesul cercetărilor. Dacă în timpul cercetării autovehiculului este necesar de efectuat unele experimente sau de ridicat unele părți componente ale autovehiculului, specialistul este dator să informeze ofițerul de urmărire penală.

Rezultatele cercetării în privința urmelor și a corpurilor delictive, a stării tehnice a autovehiculului, dar și cercetarea ambianței locului faptei sunt o bază pentru cercetările ulterioare care vor fi efectuate.

În urma accidentului rutier pe corpul victimei pot să apară urme ale acțiunii părților componente ale mijlocului de transport, de aceea consultarea specialistului autotehnic va fi utilă la identificarea mijlocului de transport. Aceasta va duce la asigurarea cât mai operativă a cercetării cazului.

O altă împrejurare care deseori necesită a fi clarificată este timpul de reacție a șoferului într-o anumită situație concretă. Cu atât mai mult ofițerul de urmărire penală trebuie să țină cont de calitățile psihofiziologice individuale ale șoferului și apariția lor în situația dată. De aceea la examinarea șoferilor aflați în stare de ebrietate este necesar de folosit posibilitățile expertizei narcologice cu implicarea specialistului narcolog.

Important ar fi în opinia noastră ca la examinarea șoferilor pe lângă spe-

cialistul în medicină să participe și specialistul criminalist. Având cunoștințe și deprinderi, înarmat cu cele mai sofisticate mijloace tehnico-criminalistice, el va acorda ajutor ofițerului de urmărire penală în depistarea și ridicarea diverselor categorii de urme, inclusiv celor odorologice, fiind specifice corpului și hainelor persoanei. Totodată, specialistul criminalist este implicat în fixarea acestor situații prin aplicarea fotografiei, videofilmului judiciar, desenarea schițelor etc.

Astfel, ajungem la concluzia că cercul specialiștilor este necesar de lărgit, ceea ce va duce la sporirea funcționalității și eficacității acestei acțiuni de urmărire penală.

O altă acțiune de urmărire penală care implică nemijlocit participarea specialiștilor este audierea șoferilor mijloacelor de transport implicate în accident, martorilor oculari și victimelor. Folosirea cunoștințelor specialiștilor din domeniile criminalisticii, autotehnicii, medicinei legale etc., permite să adâncim conținutul audierii cu constatarea celor mai importante dovezi, îndeosebi reproducerea evenimentelor accidentului, identificarea persoanelor vinovate de încălcarea regulilor de circulație dar și a circumstanțelor care influențează gradul și caracterul vinovăției.

Analiza practicii ne demonstrează că folosirea ajutorului consultativ al specialiștilor în cadrul audierii la cercetarea accidentelor rutiere sporește eficacitatea acestei acțiuni de urmărire penală. Deseori în cadrul acestei acțiuni ofițerii de urmărire penală chiar și pregătindu-se minuțios, nu tot timpul îi înțeleg pe cei pe care îi audiază din cauza necunoașterii unor terminologii și am menționa că deseori nu sunt suficiente aceste pregătiri pentru că în acele cazuri când primești un răspuns ce nu a fost prevăzut la consultațiile cu specialiștii este de cele mai dese ori necesar de consultat literatura de specialitate, ceea ce în situația dată va întrerupe audierea, tergiversând și influențând negativ constatarea cauzei obiective.[3, 14]

În calitate de specialiști mai pot fi invitați ingineri și mecanici auto, dar am putea face o recomandare ofițerului de urmărire penală ca invitați totuși să fie specialiștii autotehnici care activează în cadrul instituțiilor de expertiză atât ale Ministerului Afacerilor Interne cât și ale Ministerului Justiției.

Reieșind din cele sus-menționate, putem vedea că specialiștii în cadrul audierii acordă asistență ofițerului de urmărire penală în depistarea, fixarea și ridicarea probelor materiale, în special să ajute mai bine, mai corect audiatul, folosind la audiere terminologii specifice; clarificarea în diferite instrucțiuni și alte documente; acumularea materialelor pentru dispunerea expertizelor; constatarea modalității săvârșirii acțiunilor infracționale; aprecierea corectă a declarațiilor primite; fixarea cu ajutorul mijloacelor tehnice a procesului audierii. Participarea specialistului la procesul audierii va fi o garanție suplimentară pentru asigurarea drepturilor celor audiați, deoarece se va micșora probabilitatea înscrierilor greșite în procesul-verbal și audiatul, într-o corelație cu specialistul, va răspunde mai bine și mai clar la întrebările puse de ofițerul de urmărire penală.

Participarea specialiștilor la cazurile de cercetare a accidentelor de circulație este valabilă nu numai pentru audiere, ci pentru experimentul în urmărirea penală.

În urma cercetărilor pot apărea diverse situații care necesită a fi verificate prin experiment. Asemenea circumstanțe sunt legate de reconstituirea unor elemente aparte ale accidentului, cercetarea acțiunilor sau inacțiunilor participanților la eveniment, stabilirea posibilităților de observare și percepție etc.

Un exemplu elocvent este experimentul pentru stabilirea vizibilității, de regulă, se realizează fără specialist, dar totuși este recomandabil de implicat un specialist autotehnic, deoarece farurile autovehiculului pot fi regulate diferit și din acest motiv nu va fi asigurată condiția principală a experimentului – aceeași iluminare. Realizarea acestui experiment are un specific deosebit. Trebuie să fie luate în considerație atât caracteristicile tehnice ale mijloacelor de iluminare, cât și capacitățile fiziologice ale vederii persoanei. Indiferența față de aceste caracteristici sau subaprecierea lor poate duce la greșeli grave.

Un alt experiment care poate fi realizat în cazul cercetării accidentelor de circulație este stabilirea posibilităților de percepție a obstacolului (pieton, autovehicul, pylon etc.) în condiții de noapte, la orbirea șoferului de către transportul ce vine din față, în cazurile de vizibilitate redusă.[4, 59]

În afară de specialiștii autotehnici, după părerea noastră, pot fi antrenați și alți specialiști, cum ar fi îndeosebi oftalmologul și otorinolaringologul – pentru stabilirea influenței organelor de vedere și percepției a persoanei asupra unor factori reieșind din circumstanțele rutiere. Pot fi antrenați și alți specialiști cum ar fi psihologii, criminaliștii etc.

Astfel, reieșind din cele expuse mai sus, pot susține ferm că de conlucrarea ofițerului de urmărire penală cu specialiști din diverse ramuri ale științei depinde în mod direct rezultatul final al procesului de cercetare a accidentelor de circulație. De aceea nu trebuie să existe o rivalitate între acești participanți la urmărirea penală, ci dinpotrivă, să se ajute reciproc, fiindcă scopul acestei conlucrări este îndeplinirea dreptății. De această conlucrare depinde până la urmă viața unui om care poate fi acuzat pe nedrept și dimpotrivă, ca nu cumva să se evite tragerea la răspundere penală a celor care au încălcat legea. În fine, realizarea dreptății depinde de cele mai multe ori de această conlucrare.

Referințe bibliografice:

1. <http://pr.gov.md>
2. <http://pr.gov.md>
3. П.П. Ищенко, „Использование помощи специалистов при допросах”, în *Использование специальных знаний на первоначальном этапе расследования*, Волгоград, 1983.
4. Г.А. Еленюк, П.П. Ищенко, Ю.Ю. Ярослав, *Использование специальных познаний при расследовании дорожно-транспортных происшествий*, Караганда, 1987.

Bibliografie:

5. А.В. Смирнов, К.Б. Каликовский, *Уголовный процесс: Учеб. для вузов / Под общ. ред. А. В. Смирнова*. Санкт Петербург 2004.
6. А.В. Дулов, П.Д. Нестеренко, *Тактика следственных действий*, Минск, 1971.
7. Б.Л. Зотов, *Расследование и предупреждение автотранспортных происшествий*, М., 1979.
8. http://ec.europa.eu/health-eu/my_environment/road_safety/index_ro.htm